

Voorwoord

In 2001 verscheen in deze serie, toen nog de *Bankjuridische Reeks* geheten, als nummer 42 de monografie *Factoring* van mr. dr. J. (Jannette) Beuving, die in 1996 in Nijmegen promoveerde op een proefschrift met dezelfde titel. Als lid van de redactieraad van de serie, inmiddels de *Financieel Juridische Reeks* geheten, verzocht ik Beuving om haar monografie te actualiseren. Zij wees dat verzoek vriendelijk doch zeer beslist van de hand, met als overtuigende motivering dat zij zich al geruime tijd niet meer met het onderwerp bezighoudt.

Mijn voorstel om een nieuwe monografie over factoring te schrijven, is door mijn mederedactieraadsleden met enthousiasme ontvangen omdat daaraan behoefte bestaat. Ik ervaar die behoefte regelmatig in mijn praktijk en als docent van het onderdeel *Factoring & leasing* van de Grotius Specialisatie-opleiding 'Financiering en zekerheden'.

Sinds de monografie van Beuving verscheen, hebben zich veel ontwikkelingen voorgedaan. Zo verscheen de nodige literatuur over voor factoring relevante onderwerpen, waaronder een aantal dissertaties.¹ Er ontstond veel jurisprudentie, waaronder een aantal arresten van de Hoge Raad waarin hij voor de factoringpraktijk belangrijke rechtsvragen beantwoordde. Twee nieuwe voor internationale factoring belangrijke codificaties van internationaal privaatrecht traden in werking.² Ook in de factoringpraktijk waren er ontwikkelingen: de cessie van vorderingen lijkt terrein terug te veroveren op de verpanding, men maakte kennis met *reverse factoring*, met de financiering van één cliënt door meerdere factormaatschappijen en met een elektronisch alternatief voor de akte als ondertekend geschrift.³ Vanwege deze vele ontwikkelingen koos ik ervoor om een nieuwe monografie te schrijven, in plaats van die van Beuving te bewerken. Dat neemt niet weg dat deze monografie op Beuvings werk voortbouwt.

Hoewel ik in mijn praktijk veelvuldig met factoring in aanraking kom, zit ik toch minder dicht op het onderwerp dan bedrijfsjuristen bij factormaatschappijen. Dat gemis is gecompenseerd door mr. H.H.J.M. (Henk) van Alebeek, in factoring gespecialiseerd jurist bij Rabo Factoring, een van de grootste factormaatschappijen van Nederland. Hij is nauw bij de totstandkoming van dit boek betrokken geweest. Hij wisselde met mij van gedachten over de opzet, verzag mij van veel actuele informatie over de praktijk, beantwoordde mijn – vele – vragen daarover en becom-

-
1. Zie de lijst van verkort aangehaalde literatuur achter in deze monografie.
  2. Verordening (EG) Nr. 593/2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst ('Rome I'), in werking getreden op 24 juli 2008 (zie *PbEU* 2008, L 177 in verbinding met art. 29 van de Verordening) en Boek 10 (Internationaal Privaatrecht) van het Burgerlijk Wetboek, in werking getreden op 1 januari 2015 (*Stb.* 2011, 272).
  3. Art. 156a lid 1 Rv, in werking getreden op 1 juli 2010 (*Stb.* 2010, 222).

mentarieerde de concepttekst. Zonder zijn inbreng was deze monografie niet tot stand gekomen en voor die inbreng ben ik Henk zeer dankbaar.

Naast Henk van Alebeek vond ik mijn Nijmeegse collega mr. dr. B.A. (Ben) Schuijling bereid om de concepttekst te lezen en te becommentariëren. Zijn opmerkingen heb ik graag ter harte genomen en ook hem dank ik, voor zijn inspanning en zijn kritische blik. Voorts bedank ik mijn mederedactieraadsleden, in het bijzonder mr. dr. R.E. (Rob) van Esch, voor het meedenken over de opzet van deze monografie en het kritisch lezen van het finale concept.

Dank zeg ik tot slot aan de besturen van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid en het Onderzoekcentrum Onderneming & Recht (OO&R) van de Radboud Universiteit. Dankzij mijn deeltijdaanstelling bij het OO&R en de geboden ruimte om die vrijwel volledig aan onderzoek te besteden, was ik in staat om deze monografie te schrijven. Met een aantal collega's van de Vaksectie Burgerlijk recht wisselde ik van gedachten over onderwerpen waar zij specifieke kennis van hebben.

Na 31 augustus 2017 verschenen literatuur en jurisprudentie zijn niet meer verwerkt.

Commentaar, vragen en suggesties zijn welkom; voor mijn contactgegevens verwijst ik u naar mijn website.⁴

Utrecht/Nijmegen, september 2017

Ronald Verdaas

---

4. www.ronaldverdaas.nl.

Hoofdstuk 1

Inleiding

'Lopende' ondernemingen verkrijgen voortdurend geldvorderingen op de afnemers van hun goederen of diensten. Die vorderingen plegen niet onmiddellijk na hun ontstaan te worden voldaan, mede omdat veel afnemers leverancierskrediet bedingen, met betalingstermijnen variërend van enkele weken tot meerdere maanden.

Voorbeeld:

Een onderneming heeft een jaaromzet van € 12.000.000,-. De afnemers betalen na gemiddeld twee maanden (1/6 jaar). Het leverancierskrediet dat de onderneming gemiddeld verstrekt is gelijk aan 1/6 deel van de jaaromzet, ofwel € 2.000.000,-.

Het verstrekken van leverancierskrediet legt beslag op de liquide middelen van de leverancier. Kan of wil de onderneming het leverancierskrediet niet of niet volledig met eigen vermogen financieren, dan heeft zij een kredietbehoefte. Een mogelijkheid om in die kredietbehoefte te voorzien, is het sluiten van een kredietovereenkomst met een bank. Een andere mogelijkheid is het sluiten van een factoringovereenkomst. Ingevolge zo een overeenkomst financiert de factormaatschappij de vorderingen van de leverancier, haar cliënt. Zij doet dat door de vorderingen van de cliënt te kopen en de koopsom aan de cliënt te betalen, of door aan de cliënt een krediet te verstrekken waarvan de maximale hoogte gekoppeld is aan de totale nominale waarde van de aan de factormaatschappij verpande, of tot zekerheid overgedragen, vorderingen van de cliënt.

Een belangrijke reden om voor factoring te kiezen, is dat factormaatschappijen bereid zijn om een hoger percentage van de vorderingen van een cliënt te bevoorschotten dan een bank. Afhankelijk van een aantal factoren, zoals de financiële goedgeheid van de debiteuren, bevoorschot een factormaatschappij tot 95% van de nominale waarde van vorderingen. De hoogte van een krediet dat een bank met vorderingen als onderpand verstrekt, is in het algemeen niet meer dan 60 à 70% van de nominale waarde van de vorderingen. De verklaring voor dit verschil is dat een factormaatschappij gespecialiseerd is in vorderingen. Zij is beter dan een bank in staat om het debiteurenrisico in te schatten en weet, indien het tot incasso van de vorderingen komt, een hoger percentage daarvan te innen dan een bank.

Een andere belangrijke reden om voor factoring te kiezen, is dat factormaatschappijen, anders dan banken, ook andere diensten met betrekking tot vorderingen verlenen dan de financiering daarvan: het voeren van de debiteurenadministratie, het beheer van de vorderingen, inclusief het incasseren daarvan, en de overneming van het risico van insolventie van de debiteur.

Dit boek heeft als uitgangspunt factoring op basis van een factoringovereenkomst tussen een Nederlandse factormaatschappij en een Nederlandse ondernemer waarop Nederlands recht van toepassing is. Dat wil niet zeggen dat internationale ontwikkelingen volledig buiten beeld blijven. Enige aandacht is om te beginnen besteed aan het *Draft Common Frame of Reference* (DCFR), in het bijzonder de bepalingen over de overdracht van vorderingen. Het DCFR is een uit *Model Rules* bestaande blauwdruk voor een toekomstig Europees vermogensrecht. Het is de vrucht van een academisch project dat is geïnitieerd door de Europese Commissie. Er is ook een toelichting op het DCFR, in de vorm van *Comments* en *Notes* bij elke *Model Rule*. De *Comments* zijn een algemeen commentaar waarin de achtergrond en de ratio van de *Model Rules* is toegelicht. Uit de *Notes* blijkt hoe de opstellers van het DCFR tot bepaalde keuzes en bepaalde formuleringen zijn gekomen.⁵ Het DCFR is geen geldend recht in de zin van art. 79 RO, het is wat men wel *soft law* noemt. Het DCFR heeft wel invloed op het in Nederland geldende recht. Het is een inspiratiebron voor de wetgever, rechters en wetenschappers. Zo wordt in conclusies van het parket bij de Hoge Raad wel naar het DCFR verwezen.⁶

Enige aandacht is ook besteed aan de *UNIDROIT Convention on International Factoring* (hierna: het UNIDROIT-verdrag)⁷ en de *United Nations Convention on the Assignment of Receivables in International Trade* (hierna: het UNCITRAL-verdrag),⁸ ondanks dat Nederland bij het UNIDROIT-verdrag geen partij is en het UNCITRAL-verdrag niet heeft geratificeerd. Aandacht is tot slot besteed aan de in 2016 gepubliceerde *UNCITRAL Model Law on Secured Transactions* (hierna: de UNCITRAL Model Law).⁹ Opmerking verdient nog de in 2008 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties gepubliceerde *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*.¹⁰ Daaraan is geen afzonderlijke aandacht besteed, omdat de UNCITRAL Model Law mede daarop gebaseerd is.

Veel Nederlandse ondernemingen hebben afnemers in het buitenland. Om die reden worden enkele vragen van Nederlands internationaal privaatrecht behandeld die kunnen rijzen indien de vordering van de leverancier een internationaal aspect heeft.

Niet alle juridische aspecten van de overdracht of verpanding van vorderingen worden behandeld, omdat zo een uitputtende behandeling van deze figuren het bestek van deze monografie ver te buiten zou gaan. Behandeld wordt een aantal

-
5. C. von Bar e.a. (ed.), *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition*, Munich: Sellier 2009. Er is ook een *Outline edition* gepubliceerd (Munich: Sellier 2009). Deze editie bevat uitsluitend de *Principles, Definitions* en *Model Rules*, maar niet de *Comments* en *Notes*.
  6. Enkele voorbeelden zijn ECLI:NL:PHR:2013:1144, ECLI:NL:PHR:2014:76 en ECLI:NL:PHR:2014:289.
  7. Waarover Asser/Houben 7-X 2015/83.
  8. Waarover M.P. van Achterberg, 'UNCITRAL-Verdrag inzake cessie van vorderingen in internationale handel (I) en (II)', *WPNR* 2002/6474 en 6475, p. 109-116 en 127-131.
  9. Zie respectievelijk: www.unidroit.org/english/conventions/1988factoring/convention-factoring1988.pdf, www.uncitral.org/pdf/english/texts/payments/receivables/ctc-assignment-convention-e.pdf, www.uncitral.org/pdf/english/texts/security/ML_ST_E_ebook.pdf (alle geraadpleegd op 21 maart 2017).
  10. Zie www.uncitral.org/pdf/english/texts/security-ig/e/09-82670_Ebook-Guide_09-04-10English.pdf (geraadpleegd op 21 maart 2017).

---

aspecten dat van bijzonder belang is voor de factoringpraktijk. Voor het overige verwijs ik naar de beschikbare handboeken, monografieën en dissertaties.¹¹

Deze monografie is als volgt ingericht. **Hoofdstuk 2** beschrijft een aantal aspecten van de huidige Nederlandse factoringpraktijk. Na een korte weergave van wat factoring in essentie is (**paragraaf 2.1**), volgt een bespreking van de in de praktijk gebruikelijke en ook in dit boek gebruikte terminologie (**paragraaf 2.2**). **Paragraaf 2.3** bevat een korte geschiedenis van factoring en besteedt aandacht aan enkele recente ontwikkelingen, waaronder *reverse factoring*. Factormaatschappijen bieden vier van elkaar te onderscheiden diensten aan: financiering, debiteurenadministratie, debiteurenbeheer en overneming van het insolventierisico, door de factormaatschappij, dat de cliënt op zijn debiteuren loopt. Deze diensten worden beschreven in **paragraaf 2.4**. De geschiktheid van de leverancier (of, in geval van *reverse factoring*, de afnemer) voor factoring en zijn overwegingen bij de keuze voor factoring, voor de financieringsvorm (koop en overdracht van de vorderingen of krediet met pandrechten op de vorderingen als zekerheid) en voor de diensten die worden afgenomen, zijn het onderwerp van **paragraaf 2.5**. De laatste paragraaf van hoofdstuk 2 gaat over de driehoeksverhouding die bestaat indien een leverancier financiering geniet van zowel een factormaatschappij als een bank.

Hoofdstuk 3 behandelt de vermogensrechtelijke aspecten van factoring, in 5 paragrafen (**paragraaf 3.1-3.5**), getiteld: ‘De factoringovereenkomst’, ‘Aspecten van overdracht en verpanding’, ‘Aspecten van inning en verhaal’, ‘Vermogensrechtelijke aspecten van *reverse factoring*’ en ‘Overige vermogensrechtelijke aspecten’. In de paragraaf over de factoringovereenkomst komen aan bod de toepasselijke wetsbepalingen (**paragraaf 3.1.2**), de kwalificatie van de factoringovereenkomst (**paragraaf 3.1.3-3.1.6**), de factoringovereenkomst als titel van overdracht of verpanding (**paragraaf 3.1.7**) en de beëindiging van de factoringovereenkomst (**paragraaf 3.1.8-3.1.10**). De paragraaf over overdracht en verpanding behandelt de cessie- of pandakte en de registratie daarvan (**paragraaf 3.2.1**) het fiduciaverbod (**paragraaf 3.2.2**), onoverdraagbaarheidsbedingen (**paragraaf 3.2.3**), de overdracht of verpanding van toekomstige vorderingen (**paragraaf 3.2.4**), de mededeling van een stil pandrecht of stille cessie aan de debiteur van een vordering (**paragraaf 3.2.5**) en de vestiging van meerdere pandrechten op dezelfde vordering (**paragraaf 3.2.6**). In de paragraaf over aspecten van inning en verhaal komen aan bod betaling van de vorderingen op een bankrekening ten name van de factor (**paragraaf 3.3.1**), de bevoegdheid tot inning van de vorderingen en verhaal op het geïnde door de factor (**paragraaf 3.3.2**), de verweermiddelen van de debiteur (**paragraaf 3.3.3**), welk beroep op verrekening de debiteur jegens de factor kan doen (**paragraaf 3.3.4**) en de vraag wie bevoegd is om met de vorderingen samenhangende bevoegdheden uit te oefenen, de debiteur of de factor (**paragraaf 3.3.5**). De vermogensrechtelijke aspecten van *reverse factoring* die aan bod komen zijn contractuele subrogatie (**paragraaf 3.4.1**) en cessie van een parallelle vordering bij *reverse factoring* (**paragraaf 3.4.2**). De overige vermogensrechtelijke aspecten die worden behandeld zijn de elektronische totstandkoming van de factoringovereenkomst, alsmede de (on)mogelijkheid om leverings- of vestigingshandelingen langs elektronische weg te verrichten (**paragraaf**

---

11. Zie om te beginnen de lijst van verkort aangehaalde literatuur achter in deze monografie.

3.5.1), het overwaarde-arrangement tussen een factor en een bank (**paragraaf 3.5.2**) en de financiering van één cliënt door meerdere factormaatschappijen met gebruikmaking van een *parallel debt* (**paragraaf 3.5.3**).

Enkele aspecten van Nederlands internationaal privaatrecht komen aan bod in **hoofdstuk 4**. Enkele publiekrechtelijke aspecten vormen het slothoofdstuk (**hoofdstuk 5**).

Ter illustratie is een aantal voorbeelden opgenomen.